

EL NIN GITANO A L'ESCOLA

G.E.I.G.

Els autors de l'article, professors/es del Programa d'Atenció a Minories Ètniques i Culturals, ens comenten els resultats d'un treball d'investigació a partir de les entrevistes realitzades en el curs 88/89 a un grup de 22 mestres sobre aspectes referits a l'alumnat gitano. A la vegada expressen la seva opinió sobre el paper de l'escola en el procés d'integració de minories ètniques i culturals.

EL TREBALL D'INVESTIGACIÓ

El treball d'investigació s'emmarca dins la feina realitzada pel G.E.I.G., sorgit a partir de la tasca conjunta del professorat d'Educació Compensatòria que des del curs 88/89 fins el present ha treballat al Programa d'Atenció a Minories Ètniques i Culturals. El G.E.I.G. es un grup de treball del Centre de Professors de Palma, que des de l'inici ve donant suport a aquesta investigació.

L'estudi està emmarcat dins del model de desenvolupament psicològic determinat pel "cicle vital". El nin gitano creix dins una microsocietat de família extensa i un sistema de valors propis que marquen el seu desenvolupament psicològic. Una visió "ecològica" en el plantejament de l'estudi es fa, doncs, imprescindible.

Els objectius proposats són:

1.-Conèixer les dimensions de les diferents problemàtiques:

aspectes familiars, higiènics, d'assistència i puntualitat, aspectes relacionals, hàbits de treball, maduració intel·lectual i política educativa.

2.-Constatar el nivell de coneixements de les problemàtiques i de les seves causes, que tenen els professors envers els alumnes gitano.

3.-Reflectir l'actitud del professorat enfront de les dificultats sorgides en el procés d'integració escolar gitana.

4.-Valorar el grau de permeabilitat de les comunitats escolars vers la integració de l'alumnat gitano dels centres.

El grup de professors elegits pretén ser una mostra dels diferents centres i nivells educatius on es desenvolupen programes d'integració de l'alumnat gitano: CP Son Serra, CP Joan Miró, CP Jaume I, CP Coll d'en Rabassa, CP Infant Felip i CP Gabriel Alzamora de Palma.

La selecció es va fer en base als següents criteris:

-Professors amb més de dos anys d'experiència a integració.

-Professors d'alumnes seleccionats per a l'estudi.

-Professors que voluntàriament volgueren participar a l'estudi.

Un total de 22 professors-tutors hi participen.

L'instrument emprat en aquest treball és l'entrevista: un qüestionari comú elaborat pel G.E.I.G.

referent als aspectes a analitzar. Es gravaren les respostes i comentaris.

Com a principis bàsics de totes les entrevistes assenyalam els següent:

-no es va rebatre cap opinió exposada.

-s'anima a l'interlocutor a expressar-se amb sinceritat i distensió.

-es va emprat indistintament la llengua catalana i castellana a instàncies de l'interlocutor i entrevistador.

-es va donar l'oportunitat d'afegir comentaris relacionats amb al tema però no tinguts en compte inicialment.

Abans d'exposar les conclusions, voldríem fer les següents puntualitzacions:

-Donat que l'alumnat gitano integrat amb normalitat als centres educatius no es motiu d'atenció per part del Programa d'Atenció a Minories al qual pertanyen, els comentaris dels professors entrevistats es refereixen únicament als alumnes gitano amb diferents dificultats d'integració escolar.

-Els comentaris que s'expressen corresponen a la visió que tenen 22 professors en relació a la integració escolar dels seus alumnes gitano.

-Hem intentat reflectir fidelment els comentaris dels professors entrevistats, el que vol dir

que les opinions expressades no tenen perquè coincidir amb les del G.E.I.G..

-El treball no està acabat ja que manquen les visions dels nins i famílies gitanes vers l'integració escolar. L'anàlisi d'aquests dos aspectes seria important per extreure conclusions més globals.

Exposam a continuació les opinions dels 22 professors referides als aspectes abans esmentats:

Assistència i puntualitat

L'assistència i la puntualitat de l'alumnat gitano són aspectes que preocupen el professorat enquestat. El problema es presenta com un absentisme i una irregular assistència, així com la manca de col·laboració dels pares. La causa de l'absentisme són la manca de vestit i de calçat, la necessitat de cuidar germans petits i la manca de motivació de l'entorn. També reconeixen que el nin/a gitano/a s'avorreixen a la classe pel fet de no estar en el seu ambient. Els efectes escolars són la manca d'hàbits i el fracàs escolar. El professorat considera que el nin gitano que acudeix regularment a classe aconsegueix uns nivells d'aprenentatge similars als dels païos.

Higiene

La higiene de l'alumnat gitano és un altre tema preocupant per al professorat. La manca d'higiene està motivada per l'absència d'hàbits en les famílies i les males condicions dels seus habitatges. En alguns centres s'organitzen dutxes, campanyes d'higiene i es treballa el tema amb la professora de Compen-

satòria. La solució que proposen els mestres és que les famílies haurien de resoldre el problema amb l'ajuda de l'assistència social.

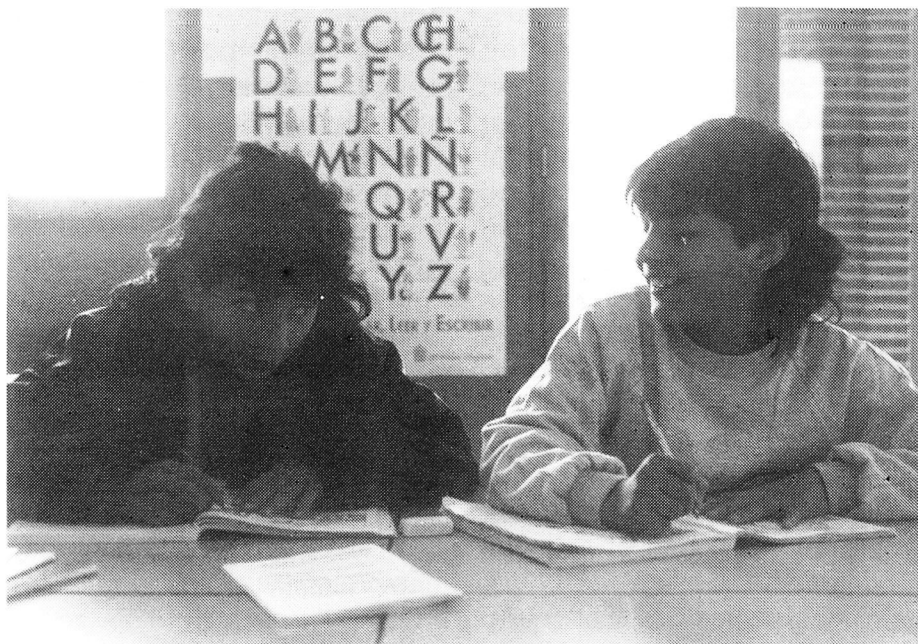
Maduresa intel·lectual

Una gran majoria del professorat enquestat pensa que l'alumne gitano presenta un problema específic en la seva maduresa intel·lectual, basada en el retard escolar que sofreixen. Les causes les haurem de cercar en: la seva tardana escolarització, l'absentisme, la pobresa de vocabulari, la manca de conscienciació davant el fet escolar per part de la família, l'ambient poc motivant on viuen i el contrast entre la forma de vida gitana i la forma de vida que presenta l'escola.

Hàbits de treball

Els mestres enquestats opinen que l'alumnat gitano, desordenat, peresós, no cuida el material i té manca d'hàbits de treball. Això és a causa que són dispersos, diferents, que no es preocupen i a la seva escassa assistència a l'escola. A ca seva no existeix un ambient que els motivi per l'estudi, els seus pares també estan mancats d'hàbits i es preocupen molt poc del procés escolar dels seus fills.

Alguns/es professors/es reconeixen que no atenen als alumnes gitanos per manca de temps per fer-ho individualment. També opinen que els alumnes gitanos treballen si se'ls dóna una atenció especial.

Aspectes relacionals

En aquest punt les respostes del professorat són disperses. En general creuen que els nins gitanos tendeixen a relacionar-se entre ells, formen grups en el pati i són un poc agressius. També consideren que són nins/es inquietos, amables, que normalment són ben acceptats pels altres nins i nines.

Aspectes familiars

La majoria dels mestres preguntats consideren que l'actitud de la família gitana és la causa principal del fracàs escolar dels seus fills. Pensen que la família influeix negativament ja que: tenen un baix nivell de cultura, manca interès pels temes escolars, no motiven ni estimulen als seus fills i es produeix una manca de col·laboració i comunicació amb l'escola.

Política educativa

L'opinió generalitzada del professorat enquestat valora positivament la política educativa que s'està aplicant. Opinen que la població gitana és la més necessitada de recursos econòmics i escolars. Alguns consideren que s'haurien d'estendre a altres alumnes no gitanos amb necessitats similars; que la integració hauria d'anar acompanyada per un cert grau de compromís i responsabilitat per part de l'alumnat gitano i les seves famílies.

El professorat manifesta que amb aquestes condicions favorables l'alumnat gitano pot aconseguir el graduat escolar sense dificultat. També queden reflectides altres opinions: no tenen metes, els costa integrar-se fins i tot hi ha qui pensa que no

aprofiten les ajudes que se'ls ofereixen.

Per altra part els professors/es mostren la seva preocupació per la concentració d'un nombre elevat d'alumnes gitanos en un mateix centre.

Les solucions que proposen els mestres són: la necessitat de professorat de recolzament, beques de menjador, llibres i transport, equilibrada distribució de l'alumnat en els centres, escolarització normalitzada i assistència regular.

El camí de la integració

És en el context exposat anteriorment en el qual està actuant el Programa d'Atenció a Minories Ètniques d'Educació Compensatòria. Fruit d'aquesta actuació al llarg dels darrers anys s'han solucionat molts dels problemes plantejats per la integració, alguns d'ells citats per els professors enquestats.

En els darrers anys s'ha aconseguit una quasi plena escolarització dels nins i nines gitanos, una disminució de l'absentisme, una millora en els hàbits de treball i d'higiene, una major conscienciació i apropament de les famílies gitanes a l'escola, uns resultats escolars més positius. Per altra part, s'han cobert moltes de les necessitats de recursos econòmics (beques de menjador, transport, llibres...) i humans. Encara queden pendents dos aspectes importants com són la superació del desfasament edat/nivell i l'alta concentració d'alumnes gitanos en alguns centres.

Hem deixat per al final el paper que juga l'escola en el procés

d'integració. Les opinions dels professors/es enquestats presenten la família i l'ambient sociocultural com els responsables dels problemes d'escolarització de l'alumnat gitano. De totes maneres la nostra experiència com a professors de Integració Gitana ens demostra que l'actitud de l'escola és fonamental per a la bona integració. Així podem constatar que en aquells centres en què estan conscientitzats de la necessitat d'obrir l'escola i adaptar-la a la heterogeneïtat del seu alumnat la integració dels nins i nines gitanos està més desenvolupada. En contraposició, segueixen existint centres que no s'adapten a les necessitats del seu alumnat on els nins i nines gitanos constitueixen un grup clarament diferenciats.

En la mesura que l'escola ajusti les seves estratègies a les singularitats de cada nin i sigui promotora d'actituds tolerants i receptives, avançarà en el camí de la interculturalitat com a principi bàsic de l'educació.

No es tracta, en definitiva, d'integrar una minoria ètnica en una societat majoritària, sinó de crear una nova societat multiracial i multicultural on les diferències de cada un serveixin per a enriquir-nos mútuament.

Pablo Medrano, Margarita Faúndez, Carme Arrom, Carmen Charro, Concha de Lerma, Esperança Rosselló, Antoni Carbonell, Mª Antònia Morey.

Membres del Grup d'Ensenyants per a la Integració Gitana del CEP de Palma.